

Univerzita Karlova
Právnická fakulta
katedra práva životního prostředí

Posudek oponenta disertační práce

Název disertační práce:	Soukromoprávní nástroje ochrany životního prostředí
Anglický název práce:	<i>Private law instruments of environmental protection</i>
Autor disertační práce:	Mgr. Bc. Jan Vévoda
Školitel:	<i>prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.</i>
Datum uzavření rukopisu:	<i>2. července 2018</i>
Počet znaků:	<i>484 704 znaků včetně mezer</i>

Úvodem

V oponované disertační práci se Mgr. Bc. Jan Vévoda (dále jen „autor“) zabývá jednou z méně tradičních oblastí předmětu zkoumání v rámci širšího pojetí práva životního prostředí, a to oblastí soukromoprávních nástrojů ochrany životního prostředí. Méně tradiční v tom smyslu, že se jedná patrně o první disertační práci (alespoň pokud je mi známo) na Univerzitě Karlově, která se zabývá vztahy soukromého a veřejného práva v oblasti ochrany životního prostředí, a to po účinnosti nového občanského zákoníku č.89/2012 Sb. Zároveň však autoři ani před účinností nového občanského zákoníku v české environmentálně-právní literatuře příliš nevěnovali pozornost této problematice. Proč je tomu tak, to je otázka. Snad proto, že právo životního prostředí v rámci systematiky právního řádu i odvětví jeho zkoumání, stejně jako s přihlédnutím k používané metodě právní regulace, je řazeno tradičně mezi disciplíny veřejnoprávní. Na tom se shodnou jak například pražská katedra práva životního prostředí, tak brněnská katedra práva životního prostředí a pozemkového práva, s tím souhlasím i já a zdá se podle str. 11-12 i Mgr. Bc. Jan Vévoda. Nicméně právě on si zvolil za předmět zkoumání ve své disertační práci vztahy soukromého a veřejného práva v ochraně životního prostředí, konkrétně soukromoprávní instituty v občanském zákoníku, klíčové pro danou oblast (ochrana osobnosti, sousedské právo a předcházení a náprava škod) a podrobil je zkoumání a komparaci s právními instituty vybraných zemí (Slovensko, Rakousko, Německo a Polsko). Výběr uvedených zemí hodnotím jako logický a správný, jedná se o státy hraničící s Českou republikou, mající přes rozdílnou historii často společné právní prvky či alespoň blízké koncepty úpravy. Výsledky komparace mohou být podnětné pro rozvoj práva životního prostředí v ČR.

Téma posuzované disertační práce lze považovat bezesporu za právně i věcně zajímavé a náročné na zpracování. Na autora klade nároky z hlediska znalostí jak práva životního prostředí, tak především občanského práva. Jedná se zároveň o společensky závažné téma, jak ostatně autor v úvodních pasážích řádně a přesvědčivě osvětlil. Téma je rovněž velmi

aktuální, neboť přispívá do aktuálních diskusí a odborných prací, které se postupně v české literatuře v oblasti práva životního prostředí nesměle, ale přesto na téma soukromoprávní instituty a nástroje ochrany životního prostředí v poslední době objevují.

Ke struktuře a obsahu disertační práce

Oponovaná disertační práce o délce 200 stran (včetně příloh) je strukturována do pěti kapitol, plus úvod, závěr a povinné přílohy (dle opatření děkana č.17/2017). Struktura oponované disertační práce je dle mého názoru přehledná, logicky vystavěná a systematická.

V úvodu autor předkládá svůj výzkumný cíl. Hlavní ambicí je hledání a rozbor možností, zda a jakými způsoby by mohly nástroje soukromého práva, sloužící k prosazování a ochraně individuálních zájmů, napomoci při řešení environmentálních problémů a být využity k ochraně životního prostředí.

V první kapitole se autor zabývá porovnáním přístupů k ochraně životního prostředí. Zahrnuje úvodní úvahy a teoretická východiska, a to nejen právní, ale i ekonomické. Autor zde využil své vzdělání nabyté v bakalářském studijním programu na Vysoké škole ekonomické.

I přes nedostatek odborné literatury k předmětnému tématu postrádám v úvodu či první kapitole disertační práce alespoň malé shrnutí autorů, kteří se dosud problematikou soukromoprávních nástrojů a institutů a jejich využití v ochraně životního prostředí ve svých vědeckých pojednáních zabývali (Průchová, Pekárek, Damohorský, Müllerová, Kindl, Psutka atd.).

Kapitola 2. přes svůj název obsahuje rozbor základních složek životního prostředí a organismů z pohledu vlastnického práva, resp. práva věcného. Tato kapitola by si určitě zasloužila větší pozornost a hlubší zpracování, autor se zjevně soustředil na jiné kapitoly.

Za jádro disertační práce považuji naopak kapitoly 3. až 5. Autor v nich zpracoval analýzu a komparaci soukromoprávních institutů ochrany osobnosti, sousedského práva a prevence škod a jejich náhrady. Trochu postrádám v disertační práci (asi by to mělo být v Úvodu či v kapitole 1.) odůvodnění, proč si autor vybral zrovna tyto tři instituty a zda zvažoval i některé jiné.

Na druhou stranu velmi oceňuji v těchto kapitolách práci s judikaturou, autorovy vlastní kritické postřehy, názory a úvahy *de lege ferenda*. Zejména kapitolu 3., zabývající se osobnostními právy subjektů a jejich ochranou, včetně využitelnosti tématu pro ochranu životního prostředí a provedení komparace právní úpravy s právní úpravou vybraných evropských zemí, považuji za velký vědecký přínos autora k rozvoji práva životního prostředí. Za velmi užitečnou zejména pro teorii považuji i komparaci s právní úpravou sousedních států v kapitole 4 a 5, stejně tak tam uvedené úvahy *de lege ferenda* (zde zejména v kap.5). Souhlasím s kritikou (opřenu i o dřívější názory jiných autorů) na str.125-127, pokud jde o nezařazení přírody a životního prostředí do výčtu chráněných objektů v § 2900 občanského zákoníku.

Za velmi zajímavé považuji závěry na str. 177 až 186. V kapitole Závěr autor přehledně shrnuje zásadní poznatky z jednotlivých kapitol, odpovídá na vytčené cíle z kapitoly Úvod a uvádí i vlastní kritické názory a návrhy *de lege ferenda* (tyto ostatně uvádí i v některých kapitolách mimo Závěr). Závěry mohou vhodně posloužit k diskusi při ústní obhajobě.

Shrnu-li, základní cíle disertační práce autor dle mého názoru zcela splnil. Toto konstatování opírám hlavně o jeho kapitoly 3. až 5. a Závěr.

Konkrétní připomínky (mající ovšem jen doporučující charakter a marginální význam):

Str.14 třetí odstavec, pozor, mrtvé zvíře a části jeho těla jsou i nadále věci movitou.

Str.22 autor měl uvést diskusi (porovnání názorů právní vědy) ke Kusákově závěru.

Str.24 autor mohl uvést přehled názorů bohaté komentářové literatury k subkap.2.3.

Str.28 první dva odstavce, týkající se § 50 odst.2 zák.č.114/1992 Sb. jsou trochu neobratně napsány. V § 50 odst.2 jde o příkladný výčet činností, které jsou způsobilé škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, pod což se nepochybně řadí i přivlastňování si živočicha. Podstatné je, že uvedené činnosti, včetně chytání, lovu, držení, prodeje, atd. zvláště chráněných druhů živočichů jsou zakázány, jedná se ovšem o relativní zákaz (s možností udělení výjimky, včetně výjimky ke zmocnění se jedince takového ohroženého druhu; zákaz odchytu je pak vztažen i na odebrání vejce, mláděte či adultního jedince z hnízda).

Str.35 napadá mě, jak chápat obsah p.p.č.117 o „podrytí stavby celé koncepce lidských práv“?

Str.50 judikát cit.v pozn.p.č.178: jen poznámka na okraj (nesměruje k autorovi) NSS v daném případě nepochopil, o co v případě jde, nebo nechtěl chápat, a přistoupil k rozhodnutí formalisticky.

Str.62 poslední odstavec: tento text je bez znalosti podrobností na str.45 - 47 zavádějící, autor zde měl uvést především citovaný rozsudek NS z 30.3.2016.

Str.77 k imisím ze zdrojů světla rozhodně patří také světlo v noci ze staveb, sloupů veřejného osvětlení, z letišť a přístavů, zábavních parků, osvětlení kulturních památek, ale i třeba osvětlení z vánoční výzdoby fasád rodinných domů a vil.

Str.141 nemám stejný názor, pokud jde o autorovo hodnocení výčtu provozních činností v příloze č.1 zákona č.167/2008 Sb. Dále se domnívám, že by šlo uvést jako příklad i zákon č.25/2008 Sb.

Str.173 u úvah *de lege ferenda*, zejména bod 5. je otázkou, zda by ale nebylo podmíněno zavedení moderačního práva nejprve novelizací § 2900 o.z.

V kapitole 5. bych uvítal samostatnou subkapitolu o subjektech (škůdcích) odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku, autor sice tuto problematiku zpracoval, ale roztrousil do několika různých subkapitol v rámci kapitoly 5.

Práce s odbornou literaturou

Pokud jde o práci s odbornou literaturou a dalšími prameny, oponovaná disertační práce je vybavena opravdu bohatým poznámkovým aparátem. Autor důsledně citoval použité prameny a odbornou literaturu, často a správně. Totéž platí pro citaci judikatury. Seznam použitých

pramenů uvedl v přílohách disertační práce, čímž splnil i požadavky Opatření děkana č.17/2017. Své analýzy, syntézy komparaci a závěry opíral o odbornou literaturu a judikaturu, avšak činil i své vlastní úvahy.

Formální náležitosti

Pokud jde o formální požadavky na tento typ kvalifikační práce, tyto autor rovněž splnil. Práce je psána čtivým jazykem bez zjevných gramatických chyb, i když místy se objevují překlepy. Pokud jde o citace, je třeba ovšem uvést, s přihlédnutím k obsahu citační normy ISO 690, v případě citování kapitol v knihách má být citován rovněž název kapitoly, nikoli pouze jméno autora kapitoly (toto se chybně objevuje v některých poznámkách pod čarou, např. č. 13 nebo 52).

Závěr

Předložená disertační práce Mgr. Bc. Jana Vévody splnila cíle, které si autor při jejím zpracování stanovil v úvodu. Konstatuji, že práce jako celek odpovídá požadavkům na disertační práce z doktorského studijního oboru právo životního prostředí, dokonce se domnívám, že je ve srovnání s jinými pracemi mírně nadstandardní. Oponovaný text je zajímavý, čtivý, věcná i právní stránka je vyvážená, text neobsahuje balast, autor neodbíhá od tématu, u použitých vědeckých metod převažuje analýza, syntéza a komparace. Vynikající je práce s judikaturou včetně vlastních kritických poznámek autora k rozhodovací činnosti soudů. Autor prokázal schopnost samostatné tvůrčí vědecké práce, jakož i schopnost její výsledky kvalifikovaným způsobem dále zprostředkovat, o čemž svědčí tato disertační práce. Zejména kapitoly č. 3. až 5. mohou být přínosem pro rozvoj oboru právo životního prostředí. Kapitola 3. by si zasluhovala i zpracování např. do podoby samostatného vědeckého článku otištěného v odborném periodickém tisku.

Předloženou **disertační práci Mgr. Bc. Jana Vévody** proto v souladu s čl. 82 Pravidel pro organizaci studia na PFUK **doporučuji k obhajobě** před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.

Otázka k obhajobě

Na str.174 uvádíte návrh speciálního předpisu, resp. novelizaci, která by upravovala některá environmentální specifika institutů obecně upravených v občanském zákoníku, konkrétně na úseku prevence a nápravy škody. Mohl byste v rámci ústní obhajoby tyto úvahy rozvést?

V Rožtokách, dne 27.8. 2018

doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.
oponent